

2018-11-20

Kommunsekreterare
Mikael Åskog
0490-25 40 13
mikael.askog@vastervik.se

Kommunstyrelsen

Revisionsrapport om granskning av Västerviks kommuns arbete med riktade statsbidrag – svar

Kommunens revisorer har i skrivelse 21 augusti 2018 överlämnat EY:s revisionsrapport "Granskning av kommunens arbete med riktade bidrag" till kommunstyrelsen, socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden. Granskningen har undersökt om kommunen har en tillräcklig kontroll över hanteringen av riktade statsbidrag. Revisionen vill ha svar på revisionsrapportens rekommendationer och vilka åtgärder nämnderna och kommunstyrelsen planerar att vidta.

Barn- och utbildningsnämnden

Följande rekommendationer gavs till barn- och utbildningsnämnden i rapporten:

- Säkerställa att det finns tydliga rutiner kring hur återrapporteringen till nämnden kring hur utförda prestationer ser ut.
- Utveckla riktlinjer för förhållningssätt och strategi vad gäller riktade statsbidrag, med syfte att ge tydlig vägledning för förvaltningen och enheter.

Barn- och utbildningsnämnden har behandlat rapporten på sitt sammanträde 2018-10-09, § 92 och lämnat sitt yttrande till de förtroendevalda revisorerna.

Barn- och utbildningsförvaltningen kommer utifrån rekommendationerna att ta fram riktlinjer för förhållningssätt och strategi för de riktade statsbidragen, som därefter beslutas av barn- och utbildningsnämnden. Vidare kommer förvaltningen att utveckla den process som idag redan finns, i processen lägger barn- och utbildningsförvaltningen till att det ska ske en information till nämnden om vilka bidrag som ansökts, rekviderats, redovisats och förvaltningen fått beslut om. En informationspunkt läggs till i ärendebalansen till nämndsmöten inför varje år. I samband med detta kontrolleras om komplettering behövs i delegationsordningen.

Socialnämnden

Följande rekommendationer gavs till socialnämnden i rapporten:

- Säkerställa att det finns tydliga rutiner kring hur återrapporteringen till nämnden kring hur utförda prestationer ser ut.

- Utveckla riktlinjer för förhållningssätt och strategi vad gäller riktade statsbidrag, med syfte att ge tydlig vägledning för förvaltningen och enheter.
- Säkerställa att nämndens delegationsordning innehåller delegation avseende riktade bidrag om dessa beslut ska tas av tjänsteperson.

Socialnämnden har behandlat rapporten på sitt sammanträde 2018-11-01, § 87 och lämnat sitt yttrande till de förtroendevalda revisorerna. Deras svar på granskningsrapportens rekommendationer innebär att socialchefen ges delegation på att ansöka om statsbidrag, samt att socialnämnden årligen ska få information om vilka statsbidrag som kan sökas och vilka som har sökt.

Kommunstyrelsen

Till kommunstyrelsen lämnas följande rekommendationer:

- En ändamålsenlig styrning och uppföljning av kommunens ekonomiska utfall kräver en stringent redovisning av kommunens intäkter och kostnader. Det är av stor vikt att kunna särskilja kostnader som är projektrelaterade från kostnader i den ordinarie driften. Kommunen bör eftersträva att samtliga kostnader tillhörande projekt allokeras till rätt projekt i redovisningen.
- För att säkerställa en enhetlig och korrekt redovisning av projekt bör kommunen upprätta kommungemensamma riktlinjer för projektredovisning.

Kommunstyrelsens förvaltning instämmer i EY:s bedömning av hur projektredovisningen ska hanteras. Förvaltningen anser att dessa rekommendationer följs inom kommunstyrelsens förvaltning. När det gäller kommungemensamma riktlinjer för projektredovisning så är det varje förvaltnings ansvar att själv ha en ändamålsenlig och korrekt projektredovisning utifrån de behov och förutsättningar som finns.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att godkänna kommunstyrelsens förvaltnings redogörelse 20 november 2018 som svar på revisionsrapporten "Granskning av Västerviks kommuns arbete med riktade statsbidrag".

Anders Björlin
Kommundirektör

Sn § 87

Granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag

Dnr 2018/68 – 007

De förtroendevalda revisorerna i Västerviks kommun har gett EY i uppdrag att granska kommunens hantering av riktade statsbidrag. Granskningen har undersökt om kommunen har en tillräcklig kontroll över hanteringen av riktade bidrag, från identifiering av möjligheten att söka bidrag till återrapportering av utförda prestationer och eventuell återbetalning.

Granskningen är överlämnad till socialnämnden den 4 september 2018. Revisorerna vill ha svar på rapportens rekommendationer och vilka åtgärder som socialnämnden planerar att vidta.

Handlingar i ärendet:

- Revisionsrapport – granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag
- Skrivelse från revisorerna
- Yttrande granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag

Socialchefens förslag

att socialnämnden antar yttrandet som sitt eget och lämnar det till de förtroendevalda revisorerna.

Socialnämnden beslutar

att bifalla förslag till beslut.

Justerandes sign

Nämndsekreterare
Jenny André

Yttrande gällande granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag

Dnr 2018/249 – 007

Bakgrund

De förtroendevalda revisorerna i Västerviks kommun har gett EY i uppdrag att granska kommunens hantering av riktade statsbidrag. Granskningen har undersökt om kommunen har en tillräcklig kontroll över hanteringen av riktade bidrag, från identifiering av möjligheten att söka bidrag till åiterrapportering av utförda prestationer och eventuell återbetalning.

Granskningen är överlämnad till socialnämnden den 4 september 2018. Revisorerna vill ha svar på rapportens rekommendationer och vilka åtgärder som socialnämnden planerar att vidta senast den 20 november 2018.

Socialnämndens yttrande

Granskningen visar att hanteringen och uppföljningen av de riktade statsbidragen inom socialnämnden är systematiskt och ändamålsenligt ordnad på tjänstemannanivå. Det är förvaltningschefen som tar beslut om ansökan av statsbidragen. Granskningen visar dock att det idag inte finns någon delegation på rekvisering av statsbidrag.

Det finns inga framtagna rutiner för hur åiterrapporteringen ska ske till socialnämnden. I vissa fall har socialnämnden beslutat att söka bidrag men i de flesta fall söker socialförvaltningen direkt. Det är förvaltningschefen som, i varje enskilt fall, bedömer om ett bidrag ska tas upp för behandling i socialnämnden. Granskningen visar att socialnämnden inte har behövt betala tillbaka de beviljade statsbidragen under 2017 eftersom samtliga bidrag har använts.

Förslag

att socialnämnden ger socialchefen delegation på att ansöka om statsbidrag och

att socialnämnden årligen ska få information om vilka statsbidrag som kan sökas och vilka som har sökts.

Bun § 92
Au § 58

Granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag

Dnr 2018/537-047

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västervik kommun genomfört en granskning kring kommunens hantering av riktade statsbidrag. Granskningen har undersökt om kommunen har tillräcklig kontroll över hanteringen av riktade bidrag, från identifiering av möjligheten att söka bidrag till återrapportering av utförda prestationer och eventuell återbetalning.

Västerviks kommuns revisorer har 3 september 2018 överlämnat granskningsrapporten till granskad nämnd för yttrande tillbaka till revisorerna senast 20 november 2018.

Förvaltningscontroller David Johansson kommer vid arbetsutskottets sammanträde redogöra för revisionsrapport gällande granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag samt för barn- och utbildningskontorets förslag till svar gällande revisionsrapporten.

Barn- och utbildningskontoret föreslår barn- och utbildningsnämnden besluta

att godkänna lämnad redovisning,

att godkänna redovisat förslag till åtgärder för att säkerställa arbetet med riktade statsbidrag samt

att bifalla barn- och utbildningskontorets förslag till svar till kommunens revisorer gällande revisionsrapport av kommunens arbete med riktade statsbidrag.

Arbetsutskottets behandling av ärendet

Barn- och utbildningschef Magnus Bengtsson och förvaltningscontroller David Johansson redogör för revisionsrapporten gällande granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag samt för barn- och utbildningskontorets förslag till svar gällande revisionsrapporten.

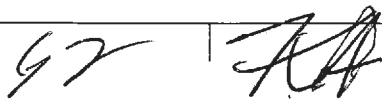
Utifrån granskningsresultatet rekommenderar revisorerna barn- och utbildningsnämnden

att:

- Säkerställa att det finns tydliga rutiner kring hur återrapportering till nämnd kring hur utförda prestationer ska ske.
- Utveckla riktlinjer för förhållningssätt och strategi vad gäller riktade statsbidrag, med syfte att ge tydlig vägledning för förvaltning och enheter.

Forts nästa sida.

Justerandes sign

Au § 58 forts.

Barn- och utbildningskontoret skriver i sitt förslag till svar att de brister som påvisats ska rättats till på följande sätt:

Rekommendation:

- Säkerställa att det finns tydliga rutiner kring hur återrapporteringen till nämnden kring hur utförda prestationer ser ut.

Åtgärd: Utveckla den process som idag redan finns, i processen lägger förvaltningen till att det ska ske information till nämnden om vilka bidrag som ansökts, rekvirerats, redovisats och förvaltningen fått beslut om. En informationspunkt läggs till i ärendebalansen till nämndsmöten inför varje år. I samband med detta kontrolleras om komplettering behövs i delegationsordningen.

Rekommendation:

- Utveckla riktlinjer för förhållningssätt och strategi vad gäller riktade statsbidrag, med syfte att ge tydlig vägledning för förvaltningen och enheter.

Åtgärd:

Barn- och utbildningsförvaltningen kommer ta fram riktlinjer för förhållningssätt och strategi för de riktade statsbidragen, som därefter beslutas av barn- och utbildningsnämnden.

Yrkande

Ordförande Gunnar Jansson (S) yrkar att arbetsutskottet beslutar föreslå barn- och utbildningsnämnden besluta godkänna lämnad redovisning,

att godkänna redovisat förslag till åtgärder för att säkerställa arbetet med riktade statsbidrag samt

att bifalla barn- och utbildningskontorets förslag till svar till kommunens revisorer gällande revisionsrapport av kommunens arbete med riktade statsbidrag.

Arbetsutskottet beslutar

att föreslå barn- och utbildningsnämnden besluta godkänna lämnad redovisning,

att godkänna redovisat förslag till åtgärder för att säkerställa arbetet med riktade statsbidrag samt

att bifalla barn- och utbildningskontorets förslag till svar till kommunens revisorer gällande revisionsrapport av kommunens arbete med riktade statsbidrag.

Forts nästa sida.

Justerandes sign

Au § 58 forts.

Barn- och utbildningsnämndens behandling av ärendet

Barn- och utbildningschef Magnus Bengtsson och förvaltningscontroller David Johansson redogör för revisionsrapporten gällande granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag samt för barn- och utbildningskontorets förslag till svar gällande revisionsrapporten.

Yrkande

Ordförande Gunnar Jansson (S) yrkar att barn- och utbildningsnämnden beslutar godkänna lämnad redovisning,

att godkänna redovisat förslag till åtgärder för att säkerställa arbetet med riktade statsbidrag samt

att bifalla barn- och utbildningskontorets förslag till svar till kommunens revisorer gällande revisionsrapport av kommunens arbete med riktade statsbidrag.

Barn- och utbildningsnämnden beslutar

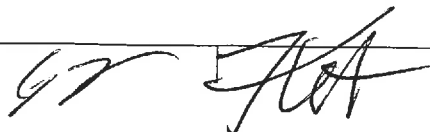
att godkänna lämnad redovisning,

att godkänna redovisat förslag till åtgärder för att säkerställa arbetet med riktade statsbidrag samt

att bifalla barn- och utbildningskontorets förslag till svar till kommunens revisorer gällande revisionsrapport av kommunens arbete med riktade statsbidrag.

Expedieras till: Västerviks kommuns revisorer.

Justerandes sign

Svar till kommunens revisorer om revisionsrapport av kommunens arbete med riktade statsbidrag

Bakgrund och beskrivning av ärendet

I Sverige har de riktade statsbidragen ökat i antal och i ekonomisk omfattning under 2000-talet. Enligt en kartläggning som SKL har genomfört uppgår bidragen till mer än 120 stycken 2016 – alla med sina egna regelverk och fördelningsprinciper.

Riktade ekonomiska bidrag är ett av många sätt för att styra verksamheter i önskad riktning. De används för att påverka hur huvudmännen gör prioriteringar inom sina verksamheter. Genom förstärkta ekonomiska resurser kan bidragen hjälpa till att skapa bättre förutsättningar för utveckling, lärande och goda resultat för verksamheternas huvudsakliga målgrupper/användare. Den stora omfattningen av bidrag för olika verksamheter ställer dock höga krav på huvudmännen i form av rutiner, strukturer och kompetens för att hantera bidragen, från identifiering av möjliga bidrag att söka till redovisning och uppföljning. En angelägen fråga är också i vilken utsträckning bidrag kan användas i planerat eller pågående utvecklingsarbete, och i vilken mån bidragen styr kommunens prioriteringar. Ytterligare en viktig aspekt att ta hänsyn till, är att det i vissa fall förekommer ett krav på medfinansiering, från huvudmannens sida.

De förtroendevalda revisorerna i Västervik kommun har efter sin risk- och väsentlighetsanalys beslutat att genomföra en granskning av kommunens hantering av riktade bidrag. EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västervik kommun genomfört en granskning kring kommunens hantering av riktade statsbidrag. Granskningen har undersökt om kommunen har en tillräcklig kontroll över hanteringen av riktade bidrag, från identifiering av möjligheten att söka bidrag till återrapportering av utförda prestationer och eventuell återbetalning.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Har nämnderna tillräckliga rutiner för identifiering av vilka bidrag som finns att söka inom respektive område?
- Har nämnderna en ändamålsenlig ansvarsfördelning i arbetet med bidrag?
- Har nämnderna ändamålsenliga rutiner för att återrapportera utförda prestationer?
- Sker redovisningen av intäkter och kostnader på ett tillfredställande sätt?
- Ingår återsökning av bidrag i nämndens interna kontroll?
- Säkerställer nämnderna att de riktade bidragen används på ett ändamålsenligt sätt?

Sammanfattat resultat av revisionsrapporten

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar revisorerna barn- och utbildningsnämnden att:

- Säkerställa att det finns tydliga rutiner kring hur återrapportering till nämnd kring hur utförda prestationer ska ske.
- Utveckla riktlinjer för förhållningssätt och strategi vad gäller riktade statsbidrag, med syfte att ge tydlig vägledning för förvaltning och enheter.

Barn- och utbildningsförvaltningens svar

Barn och utbildningsförvaltningen tackar för granskningen.

De brister som påvisats ska rättats till på följande sätt:

Rekommendation:

- Säkerställa att det finns tydliga rutiner kring hur återrapporteringen till nämnden kring hur utförda prestationer ser ut.

Åtgärd: Utveckla den process som idag redan finns, i processen lägger förvaltningen till att det ska ske en information till nämnden om vilka bidrag som ansökts, rekviderats, redovisats och förvaltningen fått beslut om. En informationspunkt läggs till i ärendebalansen till nämndsmöten inför varje år. I samband med detta kontrolleras om komplettering behövs i delegationsordningen.

Rekommendation:

- Utveckla riktlinjer för förhållningssätt och strategi vad gäller riktade statsbidrag, med syfte att ge tydlig vägledning för förvaltningen och enheter.

Åtgärd:

Barn- och utbildningsförvaltningen kommer ta fram riktlinjer för förhållningssätt och strategi för de riktade statsbidragen, som därefter beslutas av barn- och utbildningsnämnden.

Förslag på beslut

Barn- och utbildningskontoret föreslår barn- och utbildningsnämnden besluta godkänna redovisat förslag till åtgärder för att säkerställa arbetet med riktade statsbidrag samt

att bifalla barn- och utbildningskontorets förslag till svar till kommunens revisorer gällande revisionsrapport av kommunens arbete med riktade statsbidrag.

Magnus Bengtsson
Barn- och utbildningschef

David Johansson
Förvaltningscontroller

2018-08-21

Till
Kommunstyrelsen
Barn- och ungdomsnämnden
Socialnämnden
Kommunfullmäktige för kännedom

Kommunstyrelsen
Västerviks kommun
Inkom 2018-09-03
Dnr 2018/249 Dpl007
Hid

Granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västervik kommun genomfört en granskning kring kommunens hantering av riktade statsbidrag. Granskningen har undersökt om kommunen har en tillräcklig kontroll över hanteringen av riktade bidrag, från identifiering av möjligheten att söka bidrag till återrapportering av utförda prestationer och eventuell återbetalning.

Den sammanfattande bedömning är att hanteringen och uppföljningen av riktade statsbidrag inom såväl barn- och utbildningsnämnden som socialnämnden är systematiskt och ändamålsenligt ordnad på tjänstemannanivå i de respektive förvaltningarna. I rapporten lyfts dock fram att oförutsägbarheten som präglar bidragsvillkoren medför avsevärda ekonomiska och verksamhetsmässiga risker, och att detta skapar behov av tydlighet i kommunens förhållningssätt till bidragen. Det gäller särskilt inom skolområdet, där omfattningen av riktade statsbidrag är stor och bidragen numera står för en inte obetydlig del av de totala resurserna.

Mot bakgrund av detta bedöms att den politiska styrningen, särskilt från barn- och utbildningsnämndens sida, är otillräcklig när det gäller att tydliggöra en övergripande strategi och viljeriktning när det gäller förhållningssätt och hantering av bidragen, samt ansvarsförhållandena mellan huvudman och rektor i dessa avseenden. Avseende socialnämnden bedöms att nämnden är mer involverad i arbetet med de riktade statsbidragen, men dessa är också betydligt färre till sin omfattning. Bedömningen är att rutinerna kring nämndens styrning i förhållande till statsbidragen också inom socialnämnden kan förtydligas. Detta gäller inte minst delegationsbeslut samt hur återrapportering ska ske.

Vi ställer oss bakom granskningens slutsatser och rekommendationer och överlämnar härmed granskningsrapporten. Revisorerna önskar svar på rapportens rekommendationer och vilka åtgärder som man planerar att vidta. Svar önskas senast 20 november 2018.

För Västerviks kommuns revisorer

Britt-Louise Åberg Källmark

Ordförande

Bilaga: Granskningsrapport – Granskning av kommunens arbete med riktade statsbidrag

Västerviks kommun

Granskning av kommunens arbete med
riktade bidrag

Building a better
working world

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning	4
1.1. Bakgrund.....	4
1.2. Syfte och revisionsfrågor	4
1.3. Genomförande och avgränsning	4
1.4. Ansvarig nämnd	4
1.5. Revisionskriterier.....	5
2. Granskningsresultat	6
2.1. Identifiering och beslut att söka	6
2.2. Återrapportering och uppföljning.....	9
2.3. Granskning av utvalda statsbidrag	10
3. Bedömningar och rekommendationer	16
3.1. Svar och bedömningar på revisionsfrågor	16
3.2. Rekommendationer	18
Källförteckning	19
Bilaga 1. Sammanställning av bidrag.....	20
Bilaga 2. Utdrag angående riktade statsbidrag inom skola och förskola.....	23

Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västervik kommun genomfört en granskning kring kommunens hantering av riktade statsbidrag. Granskningen har undersökt om kommunen har en tillräcklig kontroll över hanteringen av riktade bidrag, från identifiering av möjligheten att söka bidrag till återrapportering av utförda prestationer och eventuell återbetalning.

Vår sammanfattande bedömning är att hanteringen och uppföljningen av riktade statsbidrag inom såväl barn- och utbildningsnämnden som socialnämnden är systematiskt och ändamålsenligt ordnad på tjänstemannanivå i de respektive förvaltningarna. Vi menar dock att oförutsägbarheten som präglar bidragsvillkoren medför avsevärda ekonomiska och verksamhetsmässiga risker, och att detta skapar behov av tydlighet i kommunens förhållningssätt till bidragen. Det gäller särskilt inom skolområdet, där omfattningen av riktade statsbidrag är stor och bidragen numera står för en inte obetydlig del av de totala resurserna.

Mot bakgrund av detta bedömer vi att den politiska styrningen, särskilt från barn- och utbildningsnämndens sida, är otillräcklig när det gäller att tydliggöra en övergripande strategi och viljeriktning när det gäller förhållningssätt och hantering av bidragen, samt ansvarsförhållandena mellan huvudman och rektor i dessa avseenden. Avseende socialnämnden ser vi att nämnden är mer involverad i arbetet med de riktade statsbidragen, men dessa är också betydligt färre till sin omfattning. Vi bedömer att rutinerna kring nämndens styrning i förhållande till statsbidragen också inom socialnämnden kan förtydligas. Detta gäller inte minst delegationsbeslut samt hur återrapportering ska ske.

Vi hänvisar till avsnitt 3 för kortfattade svar på revisionsfrågorna, bedömningar samt våra rekommendationer.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

I Sverige har de riktade statsbidragen ökat i antal och i ekonomisk omfattning under 2000-talet. Enligt en kartläggning som SKL har genomfört uppgår bidragen till mer än 120 stycken 2016 – alla med sina egna regelverk och fördelningsprinciper.

Riktade ekonomiska bidrag är ett av många sätt för att styra verksamheter i önskad riktning och de används för att påverka hur huvudmännen gör prioriteringar inom sina verksamheter. Genom förstärkta ekonomiska resurser kan bidragen hjälpa till att skapa bättre förutsättningar för utveckling, lärande och goda resultat för verksamheternas huvudsakliga målgrupper/användare. Den stora omfattningen av bidrag för olika verksamheter ställer dock höga krav på huvudmännen i form av rutiner, strukturer och kompetens för att hantera bidragen, från identifiering av möjliga bidrag att söka till redovisning och uppföljning. En angelägen fråga är också i vilken utsträckning bidrag kan användas i planerat eller pågående utvecklingsarbete och i vilken mån bidragen styr kommunens prioriteringar. Ytterligare en viktig aspekt att ta hänsyn till är att det i vissa fall förekommer ett krav på medfinansiering från huvudmannens sida.

De förtroendevalda revisorerna har efter sin risk- och väsentlighetsanalys beslutat att genomföra en granskning av kommunens hantering av riktade bidrag.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen har undersökt om kommunen har en tillräcklig kontroll över hanteringen av riktade bidrag, från identifiering av möjligheten att söka bidrag till återrapportering av utförda prestationer och eventuell återbetalning.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- „ Har nämnderna tillräckliga rutiner för identifiering av vilka bidrag som finns att söka inom respektive område?
- „ Har nämnderna en ändamålsenlig ansvarsfördelning i arbetet med bidrag?
- „ Har nämnderna ändamålsenliga rutiner för att återrapportera utförda prestationer?
- „ Sker redovisningen av intäkter och kostnader på ett tillfredställande sätt?
- „ Ingår återsökning av bidrag i nämndens interna kontroll?
- „ Säkerställer nämnderna att de riktade bidragen används på ett ändamålsenligt sätt?

1.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har skett genom intervjuer med utvalda nyckelpersoner (se källförteckning), dokumentstudier samt genom en processanalys för hur väl nämndernas processer för hantering av riktade bidrag fungerar i praktiken.

Nämndernas redovisning av intäkter och kostnader avseende riktade bidrag har granskats genom en genomgång av utdrag från kommunens ekonomisystem och vid behov i dialog med redovisningsansvariga.

1.4. Ansvarig nämnd

Granskningen avser barn- och utbildningsnämnden samt socialnämnden.

1.5. Revisionskriterier

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- „ Förordningar gällande statsbidrag
- „ Redovisningslagstiftning
- „ Statistik och uppföljningsrapporter avseende sökta och beviljade statsbidrag
- „ Kommunala mål, riktlinjer och styrdokument

2. Granskningsresultat

2.1. Identifiering och beslut att söka

2.1.1. *Barn- och utbildningsnämnden*

Inom barn- och utbildningsförvaltningen finns en skriftlig rutin för hanteringen av riktade statsbidrag. I rutinen anges att på uppdrag av förvaltningschefen har förvaltningens controller det övergripande ansvaret för processen kring statsbidragsansökningar. Olika tjänstemän är involverade som ansvariga handläggare i enskilda ansökningsprocesser, utifrån typ av bidragsansökan.

I rutinen anges vidare att barn- och utbildningsförvaltningen ska ha två avstämningsmöten i månaden kring statsbidrag från Skolverket. De som deltar i dessa möten är förvaltningscontroller och centralt placerad rektor¹. Verksamhetschef för grundskola samt förskola deltar vid behov och i mån av tid. Avstämningsmötena ska alltid innehålla följande punkter:

- Identifiering av bidrag/ansvarsfördelning
- Ansökan
- Dokumentation
- Bevakning av utbetalning av statsbidrag
- Övriga statsbidrag.

Vid avstämningsmötena behandlas aktuella beslut från Skolverket, rekvisitioner, uppföljningar samt deadlines². Det är den ansvarige handläggaren för ansökan som också ansvarar för rekvisitioner och uppföljningar.

Identifiering av bidrag

Identifiering av bidrag sker genom information från kommunstyrelsen, från verksamheten och på Skolverkets "mina sidor". Vid intervju framkom att det anses svårt att uppmärksamma alla bidrag som är möjliga att söka, då bidragen kommer från flera olika myndigheter och organisationer. Verksamheten, häribland rektorer och verksamhetschefer, identifierar mindre bidrag från exempelvis kulturrådet och på så vis blir förvaltningscontroller informerad samt tillfrågad om möjligheten att söka. Respektive verksamhetschef inom barn- och utbildningsförvaltningen bevakar statsbidragen.

Ovan nämnda rutinbeskrivning hänvisar till Skolverkets e-tjänst för statsbidragsansökningar för information om vilka ansökningar som ligger närmast i tid, vilket underlag som behövs, rekvisitering av pengar och redovisning av aktiviteter.

Beslut om att söka

I barn- och utbildningsnämndens delegationsordning regleras att biträdande förvaltningschef (tillika verksamhetschef förskola) och förvaltningschef har delegation på att rekquirera statsbidrag. De två funktionerna har sedan möjlighet att delegera detta vidare till grundskolechef avseende bidrag rörande grundskolan och rektor avseende bidrag rörande gymnasium samt vuxenutbildning. Enligt delegationsordningen är det enbart biträdande

---

¹ Centralt placerad rektor är anställd på förvaltningen för att ge övergripande stöd. Denne har inte ansvar för en egen skolenhet.

² Vilka bidrag som ska sökas, vem som ansvarar för rekvisitioner och att ansökningar sker och hur beslutade medel ska fördelas.

förvaltningschef som har delegation på att rekquirera statsbidrag för förskolan och fritidshem. De beslut som sker genom verkställighet anmäls inte under delegationsbeslut utan lämnas som informationsärende till nämnden.

Barn- och utbildningsnämnden fattar inte beslut som rör statsbidrag men erhåller redovisning av sökta och beviljade statsbidrag. Redovisningen sker vid flertalet av nämndens sammanträden. Enligt uppgift får nämnden också information om statsbidragen och satsningar som genomförs via verksamhetsberättelse, verksamhetsplan och i delårsbokslut.

Vid ledningsgruppsmöten diskuterar förvaltningschef och verksamhetschefer de olika statsbidragen. Det är förvaltningschef och förvaltningscontroller (på uppdrag av förvaltningschef), som fattar beslut om vilka bidrag som ska sökas. Barn- och utbildningsförvaltningen söker enligt uppgift samtliga bidrag som är av relevans. Förvaltningen har beslutat att inte söka matematiklyftet och läslyftet för 2018, då dessa insatser har genomförts under tidigare år. Förvaltningen "översöker" de flesta av sina statsbidrag och har då möjlighet att få mer medel än vad de har blivit tilldelade enligt bidragsramen.

Vid arbetet med statsbidrag från Skolverket har handläggaren till ansvar att informera berörda rektorer och förskolechefer om möjligheten att söka bidrag och att ta in nödvändigt underlag i god tid. Handläggaren ansvarar också för att utifrån inhämtat underlag göra ansökan enligt Skolverkets instruktioner samt att förankra ansökan hos förvaltningscontroller innan den lämnas in.

Omfattande bidrag såsom fritidshemssatsningen och karriärtjänster innebär att varje medarbetares personnummer, lön och anställningsform måste läggas in manuellt. Arbetet genomförs av centralt placerad rektor och administrativ handläggare.

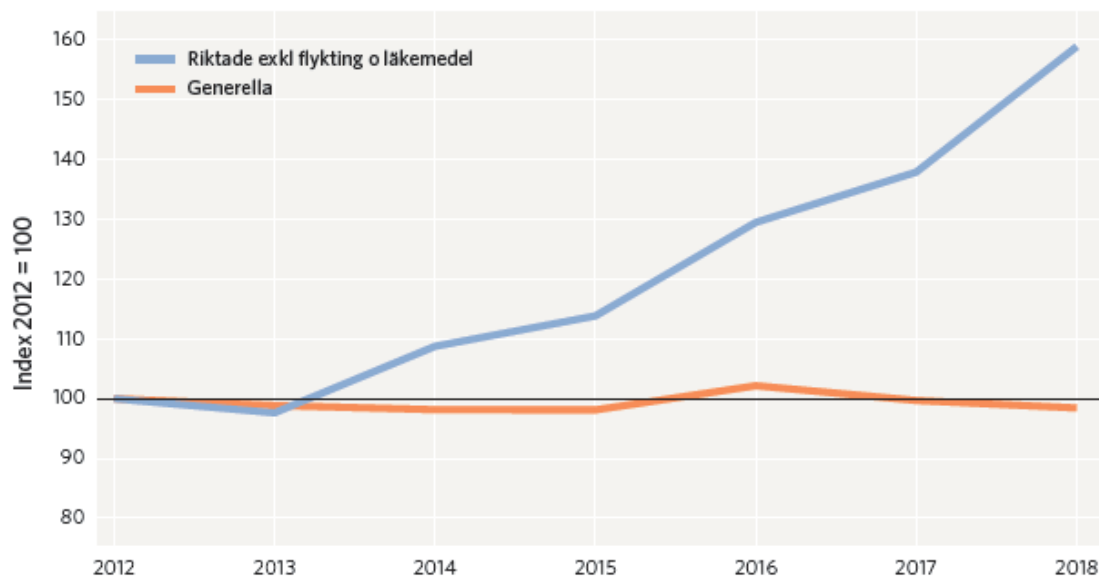
I barn- och utbildningsnämndens internkontrollplan för 2018 är kontroll av rutiner för ansökan och rekvisition av statsbidrag ett kontrollmoment och förvaltningscontroller är kontrollansvarig.

2.4.2. Svårigheter förknippade med statsbidrag inom skolverksamhet

Potentiellt medför de riktade statsbidragen stora möjligheter för kommunen att starta eller stärka kvalitetshöjande satsningar. Det framgår dock att möjligheterna att på ett planerat sätt nyttja bidragen rationellt är begränsade på grund av ett antal hindrande faktorer som är hänförliga till hanteringen på nationell nivå. I bilaga 2 finns ett utdrag från SKL:s ekonomirapport från oktober 2017, och där de riktade statsbidragen – bland annat inom skolområdet – getts särskilt utrymme.

I SKL-rapporten redogörs för den ökning av riktade statsbidrag inom alla områden som skett de senaste åren (se diagram nedan). Den reella ökningen är runt 60 procent för statsbidragen generellt.

Index, 2012=100

*2017 och 2018 är prognos.

Källa: Budgetproposition för 2018 samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Ur SKLs ekonomirapport, oktober 2017 s. 54.

Inom barn- och utbildningsförvaltningen finns det bidrag som förvaltningen budgeterar med och förutsätter att de beviljas. Exempel på detta är karriärtjänster och lärarlönelyftet. Om budgeterade bidrag inte beviljas finns risken att skolorna belastas med höga kostnader. Intervjuade förklarar att det problemet inte har uppstått och Skolverket har inte signalerat om att bidragen ska försvinna. Om situationen skulle uppstå kommer förvaltningen att ta hänsyn till detta i kommande budgetarbete. Nämnden har, enligt uppgift, blivit informerade om riskerna med att lärarlönelyftet och karriärtjänster har permanentats.

Flera av de bidrag som förvaltningen tar del av innebär ett visst mått av delfinansiering. Ett sådant är bidraget om utökad elevhälsa, där hälften av kostnaden ligger på förvaltningen. Statsbidraget för utökad elevhälsa innebär att en skola kan få bidragsmedel för exempelvis en specialpedagog. Skolan kan få ett maxbelopp på 50 procent av lönekostnaden i bidragsmedel och behöver sedan delfinansiera med 50 procent. Inom barn- och utbildningsförvaltningen bedömer rektorerna om skolan ska ta del av statsbidraget och beskriver i den egna budgeten hur mycket utökad elevhälsa de budgeterat för. Det tas därmed inga politiska beslut från barn- och utbildningsnämnden i ansökan och fördelning kring statsbidraget.

Det finns också svårigheter förknippade med de statsbidrag som påverkar personalens lönenivåer, här bland karriärtjänster och lärarlönelyftet. Avseende lönebidragens påverkan på lönerrevisionen ser förvaltningen över lönespridningen. Barn- och utbildningsnämnden gav ut mindre än en procent för att möjliggöra satsningar på vissa grupper inom förvaltningen. År 2017 var det specifikt riktat mot lärare men under år 2018 är det för alla arbetsgrupper inom förvaltningen. De pengar som förvaltningen fick för 2018 sprids ut och det är även förvaltningen som får göra bedömningen.

2.1.2. Socialnämnden

Socialnämnden har inga skriftliga rutiner kring ansökan om statsbidrag och i nämndens internkontrollplan för 2018 ingår inte återsökning av bidrag.

Identifiering

Det finns enligt uppgift en informell arbetsrutin där det är socialchefen som ansvarar för att identifiera relevanta statsbidrag. Informationen om statsbidragen kommer oftast från Socialstyrelsen.

Vid intervju lyfts att socialförvaltningen måste informera kommunstyrelsen när riktade statsbidrag blir generella statsbidrag. Detta för att säkerställa att pengarna tillfaller nämndens budget. Ett exempel på detta är bidraget "ökad bemanning inom äldreomsorgen".

Beslut om att söka

Det är socialchef och utvecklingsledare som söker de riktade bidragen. I socialnämndens delegationsordning finns inte delegation på rekvisering av statsbidrag.

Det är inte alla bidrag som lyfts för behandling till socialnämnden. Enligt uppgift finns det inte rutiner för rapportering till nämnden, utan det är en bedömningsfråga i varje enskilt fall kring vilka bidrag som ska tas upp för behandling till nämnden. Bidragen "habiliteringsersättning" och "ökad bemanning inom äldreomsorgen" har tagits upp för behandling i nämnden.

Förvaltningen har sökt full bidragsram och fick under 2017 extra bidragsmedel för bidraget "Stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården".

2.2. Återrapportering och uppföljning

2.4.1. Barn- och utbildningsnämnden

Skolverket har i flertalet av statsbidragen fastställt datum för redovisning, som huvudsakligen sker efter att bidragen nyttjats. Förvaltningen konterar upp cirka 90 procent av bidragen med en specifik kod på intäktssidan. Endast vid krav på återrapportering konteras kostnader på specifika koder. Förvaltningen anser att de kan få fram relativt säkra kostnadsberäkningar.

Barn- och utbildningsnämnden har återbetalat del av bidragsmedel för läsåren 2015/16 och 2016/17. Ett exempel är statsbidraget för mindre barngrupper i förskolan år 16/17, där förvaltningen erhöll 5 367 000 kronor. Skolverket beslutade att kommunen skulle återbetala 311 104 kronor med anledning av att förvaltningens redovisning inte visade på att barngruppernas storlek minskat eller motverkat en ökning i enlighet med vad som stod i ansökan. Förfalldatum på återbetalningen var den 2 mars 2018. För bidragsåret 17/18 lade förvaltningen 350 tkr i balansräkningen för eventuell återbetalning som motsvarade ca 15 procent av det erhållna bidragsbeloppet HT 2017. Anledningen till detta beskrivs vara på grund av det fortsatt höga trycket på förskoleplatser under 17/18. Ett annat bidrag som kommunen behövde återbetala del av var statsbidraget för utbildning som kombineras med traineejobb eller tidsbegränsad anställning inom hälso- och sjukvård och äldreomsorg år 2017. Nämnden erhöll 427 500 kronor och fick återbetala 190 000 kronor.

2.4.2. Socialnämnden

Enligt uppgift har inte återbetalning av beviljade statsbidrag ägt rum under 2017 och samtliga bidragsmedel har använts. Det har däremot förekommit att ytterligare bidragsmedel tilldelats, till följd av att andra kommuner inte ansökt, såsom stimulansmedel för ökad bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården 2017.

När bidragsmedlen kommit förvaltningen tillhanda bokförs de på ett skuldkonto i balansräkningen med fri kod för olika bidrag. När medlen fördelas ut följer frikoden med och

på så vis blir det lättare att följa pengarna. Enheterna får rapportera in vilka åtgärder och aktiviteter som genomförts, exempelvis användning av vikarier vid utbildning och ökad bemanning. Förvaltningens centrala ekonomi bokför totalt nedlagda kostnader mot skuldkontot och bokför det som en intäkt för berörd enhet. Avseende habiliteringsersättningen menar intervjuade att förvaltningen kan redovisa till socialstyrelsen exakt hur mycket pengar som har gått till daglig verksamhet men att det är svårare att redogöra för administrativa kostnader.

2.3. Granskning av utvalda statsbidrag

2.3.1. Barn- och utbildningsnämnden

Vi har i denna granskning valt ut fem riktade statsbidrag inom barn- och utbildningsnämnden för fördjupad granskning. Dessa är lågstadiesatsningen, lärarlönelyftet, mindre barngrupper, ökad jämlikhet och karriärtjänster. Anledningen till urvalet är att dessa bidrag utgör en stor del av totala inkomsten från statsbidrag.

Lågstadiesatsningen

Skolverket fördelar bidraget, som kan sökas av huvudmän för att anställa mer personal i de lägre årskurserna och ge lärare i förskoleklass och årskurs 1-3 mer tid för varje elev. Statsbidraget ska gå till kostnader för personalförstärkning med lärare, förskollärare eller speciallärare eller personalförstärkning med annan personal så att lärarna i större utsträckning kan bedriva undervisning.

Nämnden hade för läsåret 2017/18 inte ansökt om full bidragsram. Förvaltningen fick ta del av bidragsmedel på ca 6,1 mnkr³. Detta motsvarade enligt ansökningsunderlaget 13,15 bibehållna heltidstjänster (årsarbetskrafter) och ytterligare ansökning av 0,20 heltidstjänster⁴. Totalt blir detta 13,35 heltidstjänster. För läsåret 18/19 har nämnden ansökt om samma belopp som för 17/18, medan bidragsramen är något utökad. Enligt uppgift har samtliga personer som omfattas av bidraget samma tjänstgöringsgrad som föregående år.

Ökad jämlikhet

Skolverkets riktade bidrag för ökad jämlikhet ska gå till insatser för att öka andelen elever som blir behöriga till gymnasieskolans nationella program. Kostnader som bidraget kan användas till är exempelvis läromedel, lön, ersättning för handledare, kostnader för vikarier eller fortbildning.

Förvaltningen har erhållit bidragsmedel för våren 2018 och har sökt medel utöver bidragsramen. Bidragsmedlen har ännu inte fördelats ut till skolorna men enligt uppgift kommer pengarna att hinna användas innan våren är till ända. Bidraget kommer att fördelas enligt Skolverkets fördelningsnyckel och det riktade bidraget planerar att fördelas till de skolor som är i störst behov. Förvaltningen har blivit beviljade bidragsmedel på 4,6 mnkr.

Mindre barngrupper

Huvudmännen kan söka om detta statsbidrag för att minska barngruppernas storlek i förskolan. Bidraget ges även för att motverka en ökning av barngruppernas storlek. Nämnden har läsåret 2017/2018 blivit beviljad ca 4,6 mnkr från Skolverket.

---

³ Full bidragsram var 6 165 065 och förvaltningen ansökte om 6 163 000.

⁴ Planerade personalförstärkningar med 3,05 heltidstjänster.

Vid intervju framkom att det är platsbrist i de kommunala förskolorna. Under 2019 befarar nämnden svårigheter med placeringen av barn och att antalet barn per förskola kan komma att överskridas enligt rådande planering och interna riktlinjer. År 2020 förväntas en ny förskola stå klar och ska ha kapacitet att kunna ta emot ca 150 barn. Utanför centralorten finns det större kapacitet lokalmässigt och därmed större möjligheter att kunna dela upp barngrupperna. Vissa förskolor inne i centralorten arbetar också med att dela upp barngrupperna. Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar även med att styra barn till andra förskolor.

<i>Enhet</i>	<i>Ansökt 17/18</i>	<i>Beviljat 17/18</i>
Kräftan	1 200 000	1 200 000
Almvik	180 000	Ej beviljad
Eken	675 000	Ej beviljad
Flundran	390 000	390 000
Gunnebo	677 143	Ej beviljad
Linden	432 000	432 000
Tallen	1 140 000	1 140 000
Arabia	1 500 000	1 500 000
Summa	6 194 143	4 662 000

Storleken på beviljade bidrag varierar mellan förskolorna. Skillnaden mellan den förskola som har fått mest och den som har fått minst är ca 1,1 mnkr.

Enligt ansökan för 17/18 har fyra förskolor ansökt om bidragsmedel för att minska barngruppernas storlek och fyra förskolor har ansökt om medel för att motverka en ökning av barngruppernas storlek. Av åtta förskolor är det fem som har blivit beviljade bidrag för mindre barngrupper. Intervjuade menar att Skolverket inte alltid meddelar anledningen till varför de har fått avslag på ansökan.

Totalt sökt belopp läsåret 18/19 är 4,7 mnkr. I ansökan anges att barn- och utbildningsförvaltningen planerar att uppnå Skolverkets riktmärke alternativt sitt egna mål genom att bland annat *öka eller behålla antalet barngrupper, minska antalet inskrivna barn eller avstå från en planerad ökning, öka eller behålla antalet förskolor, bygga eller anpassa lokaler och att anställa ny personal eller behålla befintlig personal*. Förvaltningen planerar att följa upp barngruppernas storlek genom det systematiska kvalitetsarbetet, statistik över barngruppernas storlek och en ekonomisk uppföljning. För läsåret 18/19 är det sju stycken förskolor som har ansökt om bidragsmedel. Sökta bidragsmedel varierar mellan förskolorna, högst sökt belopp är 1,5 mnkr medan två förskolor har sökt belopp på 240 000 kronor.

Karriärtjänster

Bidraget kring karriärtjänster fördelas av Skolverket. Syftet med bidraget är dels att göra läraryrket mer attraktivt och dels att främja skolutveckling. Bidraget ska täcka löneökningarna för förstelärare och lektorer.

En lärare som anställs som förstelärare får en bidragsfinansierad löneökning på 5000 kronor i månaden. Det är i mångt och mycket huvudmannen som styr hur förstelärartjänsterna ska utformas och vad som ingår i uppdraget. Det är också upp till huvudmannen hur bidraget ska fördelas mellan skolenheterna.

För statsbidraget kring karriärtjänster har barn- och utbildningsförvaltningen för vårterminen 2018 rekviderat bidragsmedel på ca 4,4 mnkr, vilket motsvarar 52 förstelärare. Barn- och utbildningsnämnden har vid skrivande stund 51 förstelärare och 1 lektor anställd.

I Västerviks kommun har karriärtjänster permanentats. Nämnden har inte fattat beslut om att permanenta karriärtjänsterna och hur förstelärarna skulle placeras, men var delaktig i processen när tjänsterna tillsattes och permanentades. Förvaltningen beslutade att förstelärarna skulle anställas efter samlad kompetens, vilket inneburit att vissa skolor fått fler förstelärare i relation till antalet elever. Det finns också tre skolor i Västerviks kommun som saknar förstelärare.

Barn- och utbildningsförvaltningen utlyser förstelärartjänsterna. Om en tjänst blir ledig är det en intern utlysning inom förvaltningen och personen med bäst kompetens anställs. Rektorer fick vitsorda lärare som skulle inbegripas av bidraget. I samband med beslut om att permanenta förstelärare/lektorstjänsterna från och med 1 juli 2016 fick befintliga förstelärare och lektorer förfrågan om tillsvidareanställning. I förfrågan hade barn- och utbildningsförvaltningen tagit fram särskilda kvalifikationer. Bland annat angavs att försteläraren/lektorn skulle:

- „ Arbeta aktivt med formativ undervisning för att utveckla lärande hos eleverna
- „ Vara intresserad av skolutveckling och arbeta aktivt för att utveckla undervisningen
- „ Arbeta målmedvetet med att öka elevernas måluppfyllelse och visa en god förmåga att förbättra elevernas studieresultat
- „ Vara med och dela med sig av och sprida formativ bedömning och goda erfarenheter av undervisning och lärande både på skolan och i kommunen
- „ Vara delaktig i kommunens gemensamma kompetensutveckling samt vid ett par tillfällen per termin anordna och delta i nätverksträffar.

Lärlönelyftet

Lärlönelyftet är en statlig satsning för att skolhuvudmännen ska kunna ge en löneökning till särskilt kvalificerade lärare, förskollärare och fritidspedagoger. Syftet är att öka läraryrkets attraktionskraft och därigenom förbättra resultaten i skolan.

Det är lärare och förskollärare i förskoleklass, grundskola, gymnasieskola och motsvarande skolformer som kan ta del av bidraget. Därtill inkluderas förskollärare i förskolan och fritidspedagoger i fritidshemmet. För att en lärare ska kunna ta del av det statliga bidraget krävs enligt Skolverkets kriterier att läraren ska ha visat intresse för och god förmåga till att utveckla undervisningen på egen hand och tillsammans med kollegor och därigenom förbättrat elevernas studieresultat eller måluppfyllelsen i skolan. Detta ska ha skett genom att läraren uppfyller minst ett av följande kriterier. Läraren har:

- „ tagit särskilt ansvar för att utveckla undervisningen genom kollegialt lärande i former som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet,
- „ med stöd av formell utbildning på avancerad nivå utöver lärarexamen eller förskolläraryxamen förbättrat undervisningens innehåll, metoder och arbetssätt,
- „ tagit särskilt ansvar för att stödja lärar- eller förskollärestudenter och kollegor som är nya i yrket eller tagit särskilt ansvar för att utveckla ämnen eller ämnesövergripande områden, eller
- „ tagit särskilt ansvar för särskilt komplicerade undervisningssituationer.

Direktiven från Skolverket är att den genomsnittliga löneökningen ska vara mellan 2 500 och 3 500 kr per månad och pedagog. Det är också upp till varje huvudman att avgöra om löneökningen gäller tillsvidare eller är tidsbegränsad. I Västerviks kommun har lärlönelyftet permanentats och löneökningen ligger på 2500 kronor per lärare som tar del av bidraget.

Ansöknings- och redovisningsförfarandet sker terminsvis. För läsåret 2017/18 har barn- och utbildningsförvaltningen rekviderat sammanlagt 8,5 mnkr, fördelat på 4,3 mnkr (208 personer) för höstterminen 2017 och 4,2 mnkr (206 personer) för vårterminen 2018.

Det finns fyra skolområden i Västerviks kommun. Bidraget fördelades ut till skolorna och rektorerna inom områdena efter personalantal. Rektorerna förde sedan dialog sinsemellan, vilket kunde resultera i att vissa bidragsmedel kunde flyttas från en skola till en annan.

I Västerviks kommun var det ca 40 procent av lärarna som fick ta del av löneliftet. Det var inte oproblemiskt när beskedet om fördelningen av lärarlyftet tillkännagavs, då det innebar att en del lärare blev utan löneökning.

2.3.2. Socialnämnden

I denna granskning har vi valt ut de fyra ekonomiskt sett största riktade statsbidrag som socialnämnden har tagit del av. Bidragen avser:

1. Ökad bemanning inom äldreomsorgen
2. Stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården
3. Insatser inom psykisk hälsa
4. Habiliteringsersättning

Det första bidraget, ökad bemanning inom äldreomsorgen, står för den största bidragsdelen, vilket 2018 omfattar drygt 10 mnkr. De riktade statsbidragen ligger utanför nämndens ordinarie budget.

Ökad bemanning inom äldreomsorgen

Satsningen på en ökad bemanning inom äldreomsorgen pågår mellan 2015-2018 och medlen fördelas av Socialstyrelsen. Socialstyrelsen har 1,9 miljarder kronor att fördela ut. Medlen är avsedda för att öka bemanningen inom hemvården i syfte att öka tryggheten och kvaliteten för den enskilde vårdtagaren.

Socialnämnden i Västerviks kommun tog den 4 maj 2016 beslut att öka bemanningen med hjälp av stimulansmedlen inom den av kommunen finansierade vården och omsorgen om äldre för att öka tryggheten och kvaliteten för den enskilde. Förvaltningen har gett information till nämnden om mottaget bidrag. I tabellen nedan framgår beviljade medel 2017-2018.

År	Summa
2017	9 888 302
2018	9 955 103

Socialförvaltningen har rekviderat full bidragsram för 2018. Förvaltningen har fördelat ut bidragsmedlen till enheterna utifrån antalet brukare.

Av förvaltningens återrapportering för 2017 framgår att 21,17 årsarbetare har finansierats med hjälp av stimulansmedlet, varav en stor majoritet är inom äldreomsorgen. Yrkesgrupper som har blivit finansierade med hjälp av stimulansmedel är till största del undersköterskor och vårdbiträden. Stimulansmedlet har även använts för att täcka upp med vikarieförsörjning vid utbildningsinsatser.

Stimulansmedlen har enligt återrapporteringen bidragit till förbättringar i verksamheten såsom att de utbildningar som genomförts under året gagnar brukarna med en fortsatt/ökad kvalitet samt att förvaltningen kunnat erbjuda sina anställda önskad sysselsättningsgrad.

Stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården

Medlen fördelas av Socialstyrelsen och är avsedda att stärka bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården under 2016-2020. Socialstyrelsen har 360 mnkr att fördela ut. Enligt 2017 års återrapportering har Västerviks kommun anställt 2,17 årsarbetare.

År	Summa	Yrkesgrupper	Antalet anställda ⁵
2017	1 225 639	Socialsekreterare, arbetsledare, administratörer	3
2018	1 174 429	Socialsekreterare, arbetsledare, administratörer	

För år 2017 erhöll förvaltningen mer än vad som var sökt. Anledningen därtill var att inte alla kommuner hade ansökt om bidragsmedel. 2018 har kommunen sökt utöver full bidragsram, men har blivit beviljade ursprungssumman.

Stimulansmedel inom ramen för överenskommelsen om insatser inom psykisk hälsa

Stimulansmedel inom ramen för överenskommelsen om insatser inom psykisk hälsa har som syfte att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete med ett gemensamt ansvarstagande från berörda aktörer. Målsättningen är att medborgarna ska erbjudas behovsanpassade och effektiva insatser av god kvalitet, såväl vad gäller förebyggande och främjande insatser, som medicinsk behandling och sociala insatser.

Västerviks kommun har tillsammans med övriga kommuner och landstinget i Kalmar län en gemensam analys och handlingsplan. För år 2017 erhöll Västerviks kommun sökt bidragsmedel på 0,9 mnkr från SKL. I återrapporteringen av bidragsmedlet för 2017 uppges att samtliga stimulansmedel är förbrukade eller intecknade. I rapporteringen framgår det hur mycket av bidraget som gått till de två olika områdena *barn och unga (0-17 år)* och *vuxna och äldre (18 år och äldre)*.

Enligt återrapporteringen för 2017 användes medlen bland annat till kompetensutveckling av personal, förebyggande arbete för att undvika placeringar, utveckling av anhörigstöd och en utveckling av mötesplatser. Socialförvaltningen har för år 2018 rekviderat 1,2 mnkr från SKL.

Habiliteringsersättning

Syftet med habiliteringsersättningen är att införa eller höja dagpenningen till de personer som deltar i daglig verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Enbart personer som fått beslut enligt LSS får ta del av ersättningen.

Socialstyrelsen ska under 2018 fördela 350 mnkr till kommuner. Kommunerna kan rekquirera högst det belopp som Socialstyrelsens fördelningsnyckel tagit fram. Fördelningsnyckeln är framräknad utifrån antalet deltagare som finns i daglig verksamhet enligt LSS.

⁵ Enligt redovisningsmall ska inte årsarbetare anges, därför redovisas istället antalet anställda som har tillsvidareanställts. Notis är att antalet anställda som inte har blivit tillsvidareanställda är ytterligare två personer. För 2018 har vi ej tagit del av redovisat utfall avseende antalet anställda.

Vid sammanträde i maj 2018 beslutade socialnämnden att rekvirera statsbidraget och att höja ersättningen med 25 kr per dag till 50 kr per dag. I samband med beslut att rekvirera stimulansbidrag för habiliteringsersättning beslutade nämnden även att kommunens ersättning skulle återgå till 25 kronor/dag den 1 januari 2019 om det inte ges något stimulansbidrag till habiliteringsersättning 2019. Anledningen till detta är att ökningen med 25 kronor per dag skapar för nämnden en kostnad på 1 miljon kronor.

3. Bedömningar och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning är att hanteringen och uppföljningen av riktade statsbidrag inom såväl barn- och utbildningsnämnden som socialnämnden är systematiskt och ändamålsenligt ordnad på tjänstemannanivå i de respektive förvaltningarna. Vi menar dock att oförutsägbarheten som präglar bidragsvillkoren medför avsevärda ekonomiska och verksamhetsmässiga risker, och att detta skapar behov av tydlighet i kommunens förhållningssätt till bidragen. Det gäller särskilt inom skolområdet, där omfattningen av riktade statsbidrag är stor och bidragen numera står för en inte obetydlig del av de totala resurserna.

Mot bakgrund av detta bedömer vi att den politiska styrningen, särskilt från barn- och utbildningsnämndens sida, är otillräcklig när det gäller att tydliggöra en övergripande strategi och viljeriktning när det gäller förhållningssätt och hantering av bidragen, samt ansvarsförhållandena mellan huvudman och rektor i dessa avseenden. Avseende socialnämnden ser vi att nämnden är mer involverad i arbetet med de riktade statsbidragen, men dessa är också betydligt färre till sin omfattning. Vi bedömer att rutinerna kring nämndens styrning i förhållande till statsbidragen också inom socialnämnden kan förtydligas. Detta gäller inte minst delegationsbeslut samt hur återrapportering ska ske.

3.1. Svar och bedömningar på revisionsfrågor

3.1.1. Har nämnderna tillräckliga rutiner för identifiering av vilka bidrag som finns att söka inom respektive område?

Inom barn- och utbildningsförvaltningen finns det en skriftlig rutin för hanteringen av riktade statsbidrag. I rutinen anges att på uppdrag av förvaltningschef har förvaltningens controller det övergripande ansvaret för processen kring statsbidragsansökningar.

Socialnämnden har inga skriftliga rutiner kring statsbidrag. Det finns enligt uppgift en muntlig arbetsrutin om att det är socialchefen som ansvarar för att identifiera statsbidrag som är relevanta för nämnden att söka.

Vi bedömer att det inom barn- och utbildningsnämnden finns tillräcklig bevakning av relevanta statsbidrag, då det utsetts samordnare med ansvar för detta. Vi bedömer dock att socialnämnden bör införa en tydligare rutin kring hur identifiering sker.

3.1.2. Har nämnderna en ändamålsenlig ansvarsfördelning i arbetet med bidrag?

Hantering av och kommunikation kring statsbidragen är i huvudsak samlat till samma personer inom respektive förvaltning. Inom båda nämnder gäller att utsedd samordnare koordinerar ansökningsprocessen och det är förvaltningschef samt verksamhetschefer som tar beslut om ansökan. Inom socialnämnden tar nämnden beslut som rör vissa statsbidrag, på initiativ av förvaltningen. Det finns dock ingen skriftlig rutin kring detta. Inom barn- och utbildningsnämnden fattas beslut kring ansökan och fördelning inkom av förvaltningen.

I barn- och utbildningsnämndens delegationsordning står att biträdande förvaltningschef (tillika verksamhetschef förskola) och förvaltningschef har delegation på att rekvirera statsbidrag. I socialnämndens delegationsordning finns inte delegation på rekvisering av statsbidrag.

Vi bedömer att ansvarsfördelningen är tydlig på tjänstemannanivå. Vi ser dock oklarheter i nämndernas ansvar, också i förhållande till ekonomiska konsekvenser om bidragen avvecklas eller permanentas (och därmed inte per automatik fördelas till respektive nämnd). Vi bedömer därtill att det är en brist att socialnämndens delegationsordning inte innehåller delegation avseende riktade bidrag, trots att dessa beslut tas av förvaltningschef.

3.1.3. Har nämnderna ändamålsenliga rutiner för att återrapportera utförda prestationer?

Det finns inte framtagna rutiner för hur återrapportering ska ske till respektive nämnd. Barn- och utbildningsnämnden erhåller dock redovisning av sökta och beviljade statsbidrag vid flertalet av nämndens sammanträden. Enligt uppgift får nämnden också information om statsbidragen och satsningar som genomförs via verksamhetsberättelse, verksamhetsplan och i delårsbokslut.

Socialnämnden erhåller inte information om samtliga statsbidrag. Det beskrivs vara en bedömningsfråga i varje enskilt fall om ett bidrag ska tas upp för behandling till nämnden. Nämnden har i vissa fall beslutat om att söka bidrag, såsom habiliteringsersättningen, medan förvaltningen i andra fall söker direkt. Enligt uppgift har socialnämnden inte behövt återbetala beviljade statsbidrag under 2017. Nämnden har även använt samtliga bidragsmedel.

Återrapportering till bland annat Skolverket och Socialstyrelsen görs av utsedda samordnare i enlighet med av Skolverket och Socialstyrelsen fastställda dokument och mallar. Enligt uppgift har inte återbetalning av beviljade statsbidrag ägt rum under 2017 då samtliga bidragsmedel har använts.

Vi bedömer att det är en brist avseende båda nämnder att det saknas tydliga rutiner för hur återrapportering till nämnd ska ske.

3.1.5. Sker redovisningen av intäkter och kostnader på ett tillfredsställande sätt?

Delvis. Redovisning av projekt hanteras av respektive förvaltning. Externfinansierade projekt bokförs på projektkoder. Övriga projekt bokförs med frikoder i redovisningen. När kommunen erhåller pengar, exempelvis från Skolverket, Naturvårdsverket eller Socialstyrelsen, bokförs dessa på ett skuldkonto i balansräkningen och i takt med att enheterna redovisar hur pengarna har använts fördelas medel ut till respektive enhet. Kostnader som kräver särskild redovisning, kostnader som ska återredovisas, allokeras i redovisningen till respektive projekt via projektkoder, och i vissa fall i kombination med frikoder. Detta innebär således att alla projektrelaterade kostnader inte bokförs på projekt, utan konteras och redovisas bland kommunens övriga kostnader.

Kommunen har inga kommungemensamma riktlinjer eller rutinbeskrivningar specifikt för bokföring av projekt som gäller för samtliga förvaltningar. Anvisningar till bokföringsmässig hantering av projekt ges från centrala ekonomikontoret i samband med upprättande av bokslut. Vissa förvaltningar har påbörjat arbetet med att ta fram en rutinbeskrivning.

3.1.6. Ingår återsökning av bidrag i nämndens interna kontroll?

I barn- och utbildningsnämndens internkontrollplan för 2018 är kontroll av rutiner för ansökan och rekvisition av statsbidrag ett kontrollmoment och förvaltningscontroller är kontrollansvarig. I socialnämndens internkontrollplan för 2018 ingår inte återsökning av bidrag.

3.1.7. Säkerställer nämnderna att de riktade bidragen används på ett ändamålsenligt sätt?

Granskningen av utvalda statsbidrag visar att bidragen i stort har kunnat användas ändamålsenligt. Inom båda nämnder saknas dock riktlinjer eller motsvarande för att beskriva vilken strategi och vilket förhållningssätt som ska råda när det gäller ambitioner och inriktning i fråga om statsbidrag. Särskilt inom barn- och utbildningsnämnden bedömer vi detta som bristfälligt, då det innebär att nämnden inte förhåller sig till huruvida vissa enheter har större behov, till exempel utifrån kompensatoriska aspekter. Det innebär också att nämnden inte

behandlar eller tar beslut om ansökningar som kräver medfinansiering, till exempel avseende utökad elevhälsa.

3.2. Rekommendationer

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden att:

- Säkerställa att det finns tydliga rutiner kring hur återrapportering till nämnd kring hur utförda prestationer ska ske.
- Utveckla riktlinjer för förhållningssätt och strategi vad gäller riktade statsbidrag, med syfte att ge tydlig vägledning för förvaltning och enheter.

Därtill rekommenderar vi socialnämnden att:

- Säkerställa att nämndens delegationsordning innehåller delegation avseende riktade bidrag om dessa beslut ska tas av tjänsteperson.

Slutligen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- En ändamålsenlig styrning och uppföljning av kommunens ekonomiska utfall kräver en stringent redovisning av kommunens intäkter och kostnader. Det är av stor vikt att kunna särskilja kostnader som är projektrelaterade från kostnader i den ordinarie driften. Kommunen bör eftersträva att samtliga kostnader tillhörande projekt allokeras till rätt projekt i redovisningen.
- För att säkerställa en enhetlig och korrekt redovisning av projekt bör kommunen upprätta kommungemensamma riktlinjer för projektredovisning.

Västervik den 21 augusti 2018

Sara Shamekhi
EY

Carl Nilsson
EY

Kristina Lindstedt
EY

Källförteckning

Intervjuer

Socialförvaltningen

- „ Förvaltningschef
- „ Verksamhetscontroller
- „ Ekonomiassistent

Barn- och utbildningsförvaltningen

- „ Grundskolechef
- „ Förvaltningscontroller

Vid intervjuer medverkade revisor Saad Benatallah

Insamlat underlag

Socialförvaltningen

- „ Delegationsordning, fastställd 2017-02-07, § 12
- „ Internkontrollplan 2018
- „ Sammanställning av statsbidrag 2017-2018
- „ Rekvisition av redogjorda bidrag
- „ Protokoll 2018-05-03 § 43
- „ Protokoll 2016-05-04 § 46
- „ Återrapportering av statsbidrag

Barn – och utbildningsförvaltningen

- „ Delegationsordning, gäller från 2018-05-01
- „ Internkontrollplan 2018
- „ Sammanställning av statsbidrag 2016-2018
- „ Arbetsrutin statsbidrag
- „ Skriftligt svar på revisionskriterier
- „ Ansökan av redogjorda bidrag
- „ Rekvisition av redogjorda bidrag
- „ Beslut för beviljande av statsbidrag

Bilaga 1. Sammanställning av bidrag

Statsbidrag BUN	Summa	Avser verksamhet	Myndighet	Avser tidsperiod
Plug in	167 913	Gymnasiet	EU-bidrag	17/18
Sparbanksstiftelsen NTA i Grundskolan	150 000	Grundskola	Föreningar och stiftelser	17/18
Stiftelsen Loftahammars Skola	23 768	Grundskola	Föreningar och stiftelser	17/18
Behörighetsgivande utbildning yrkeslärare	127 600	Gymnasiet	Skolverket	17/18
Behörighetsgivande utbildning yrkeslärare	265 380	Komvux	Skolverket	17/18
Behörighetsgivande utbildning yrkeslärare	20 393	Komvux	Skolverket	18/19
Elevhälsa och specialpedagogik	2 015 050	Grundskola	Skolverket	17/18
Elevhälsa och specialpedagogik	1 195 050	Grundskola	Skolverket	18/19
Entreprenörskap		Grundskola	Skolverket	18/19
Fritidshemssatsningen	1 591 600	Fritids	Skolverket	17/18
Fritidshemssatsningen		Fritids	Skolverket	18/19
Hälsa och sjukvård	665 000	Komvux	Skolverket	17/18
Hälsa och sjukvård	356 250	Komvux	Skolverket	18/19
Introduktionsprogrammet	1 360 182	Gymnasiet	Skolverket	17/18
Introduktionsprogrammet	557 348	Gymnasiet	Skolverket	18/19
Karriärtjänster	2 095 250	Grundskola m. fl.	Skolverket	17/18
Kvalitetssäkrande åtgärder	1 420 322	Förskola/Fritids	Skolverket	17/18
Kvalitetssäkrande åtgärder	712 667	Förskola/Fritids	Skolverket	18/19
Lovskola	763 413	Grundskola	Skolverket	17/18
Lovskola	575 613	Grundskola	Skolverket	18/19
Lågstadiesatsningen	6 163 000	Grundskola	Skolverket	17/18
Lågstadiesatsningen		Grundskola	Skolverket	18/19
Läraryftet	52 500	Grundskola	Skolverket	17/18
Läraryftet	150 000	Komvux	Skolverket	17/18
Läraryftelyft	4 257 231	Grundskola	Skolverket	17/18
Läsflyftet	222 000	Grundskola	Skolverket	17/18
Läsflyftet	102 000	Förskola	Skolverket	18/19
Läxhjälp	632 250	Grundskola	Skolverket	17/18
Matematikflyftet	74 625	Grundskola	Skolverket	17/18
Maxtaxa	7 319 733	Förskola	Skolverket	17/18
Maxtaxa	3 618 153	Förskola	Skolverket	18/19
Mindre barngrupper	4 662 000	Förskola	Skolverket	17/18
Minoritetsspråk	15 000	Grundskola	Skolverket	17/18
Omsorg på kvällar nätter helger	481 123	Förskola	Skolverket	17/18
Omsorg på kvällar nätter helger	254 563	Förskola	Skolverket	18/19
Samordnare nyanlända	231 850	Grundskola	Skolverket	17/18
Samordnare nyanlända	128 200	Grundskola	Skolverket	18/19
SPSM/SIS-medel	685 000	Grundskola	Skolverket	17/18
Skolbibliotek	182 847	Grundskola	Skolverket	17/18
Specialpedagogik för lärande	388 200	Grundskola	Skolverket	18/19
Traineejobb	190 000	Komvux	Skolverket	17/18
Traineejobb	11 875	Komvux	Skolverket	18/19
Yrkesvux SFI & SVA	3 315 000	Komvux	Skolverket	17/18
Yrkesvux SFI & SVA	1715 000	Komvux	Skolverket	18/19
Ökad jämlikhet	4 652 818	Grundskola	Skolverket	17/18
Insatsbidraget nyanlända	256 400	Grundskola	Skolverket	17/18
Simskola 2018	450 545	Grundskola	Skolverket	17/18
Simskola 2018	450 545	Grundskola	Skolverket	18/19
SPSM SIS bidrag, Sjukhusundervisning	536 800	Grundskola	Skolverket	17/18
SPSM SIS bidrag, Sjukhusundervisning	268 400	Grundskola	Skolverket	18/19
Boverket	600 000	Grundskola	Skolverket	17/18
Statens kulturråd skapande skola	963 058	Grundskola	Skolverket	17/18
Totalt	57 093 683			

Statsbidrag socialnämnden	Summa	Avser verksamhet	Myndighet	Avser tidsperiod
Stimulansmedel för 2017 för ökad bemanning inom äldreomsorgen.	9 888 302	Äldreomsorg	Socialstyrelsen	2017
Stimulansmedel inom ramen för överenskommelsen om stöd och riktade insatser inom området psykisk hälsa	91 0196	Omsorg till personer med funktionsnedsättning och Individ- och familjeomsorg	Sveriges Kommuner och Landsting	2017
Utvecklingsmedel för 2017 för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn m m	181 004	Individ- & familjeomsorg	Socialstyrelsen	2017
Stimulansmedel för 2017 för stärkt bemanning inom den sociala barn och ungdomsvården	694 174	Individ- & familjeomsorg	Socialstyrelsen	2017
Ytterligare stimulansmedel för 2017 för att stärka bemanningen inom den sociala barn- och ungdomsvården	531 465	Individ- & familjeomsorg	Socialstyrelsen	2017
Stimulansmedel för 2018 för ökad bemanning inom äldreomsorgen.	9 955 103	Äldreomsorg	Socialstyrelsen	2018
Stimulansmedel inom ramen för överenskommelsen om insatser inom psykisk hälsa området 2018	1 265 974	Omsorg till personer med funktionsnedsättning och Individ- och familjeomsorg	Sveriges Kommuner och Landsting	2018
Statsbidrag för 2018 till kommuner för habiliteringsersättning	2 030 000	Omsorg till personer med funktionsnedsättning	Socialstyrelsen	2018
Utvecklingsmedel för 2018 för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn m m	179 640	Individ- & familjeomsorg	Socialstyrelsen	2018
Stimulansmedel för 2018 för stärkt bemanning inom den sociala barn och ungdomsvården	117 4429	Individ- & familjeomsorg	Socialstyrelsen	2018
Stimulansmedel för 2018 för att stärka insatserna för barn och unga med psykisk ohälsa	326 230	Individ- & familjeomsorg	Socialstyrelsen	2018
Totalt	27 136 517			

Statsbidrag kommunstyrelsen	Summa	Avser tidsperiod
Högre utbildning	2 022 806	2017
Energirådgivning/coachning	887 622	2017
Hållbar utveckling	2 802 227	2017
MUCF lovpengar	805 005	2017
Tyngre transporter i skärgården	390 005	2017
Kulturrådet	493 820	2017
MSB	1 028 836	2017
Schablonersättning nyanlända ⁶	39 254 000	2017
Boverkspengar	3 800 000	2017

⁶ Varav kommunstyrelsen erhållit 246 000 kronor

Bilaga 2. Utdrag angående riktade statsbidrag inom skola och förskola

ur SKLs ekonomirapport oktober 2017 (s. 56f)

[...] Ett exempel gäller statsbidragen till mindre barngrupper i förskolan. Bidraget har funnits sedan 2015. År 2016 var anslaget 830 miljoner kronor. Det första året var bidraget kraftigt underutnyttjat, vilket sannolikt beror på att beslutet kom för sent och informationen var otillräcklig. En omfattande informationssatsning har dock gjort att betydligt fler kommuner sökt därefter – varför Skolverket behövt göra prioriteringar bland de sökande. För läsåret 2016/17 prioriterades förskolor med störst barngrupper och lägst personaltäthet.

För läsåret 2017/18 prioriteras i stället förskolor i områden med svåra förutsättningar där det behövs särskilda insatser för att höja utbildningens kvalitet. Det finns flera exempel på hur de ändrade kriterierna har gjort att många förskolor inte längre blir berättigade till bidrag och att man då måste ställa om på en oerhört kort tid – från juni då beslutet tas till augusti då verksamheten startar – och att det påbörjade arbetet med mindre barngrupper därmed plötsligt måste avslutas. Dessutom baseras ansökan och beslut om statsbidrag på prognoser över barngruppsstorlekar på varje förskola per den 15 oktober året före. Hur prognosen beräknas av huvudmannen avgör utfallet av statsbidraget. Statsbidraget är svårt för kommunerna att förstå och söka. Det syftar till ett långsiktigt arbete för att förändra förskolans struktur, men statens hantering – med årliga ansökningar och förändrade kriterier för tilldelning varje år – skapar i stället osäkerhet och kortsiktighet.

Ett annat exempel gäller statsbidraget till läxhjälp. Det lämnas sedan 2014 för hjälp med läxor eller annat skolarbete för elever, med syftet att dels öka möjligheterna för alla elever att utvecklas så långt som möjligt i sitt lärande, dels att bidra till en ökad likvärdighet. Bidraget var 2016 ca 350 miljoner kronor. Det finns flera exempel på att bidragsbesluten kommit flera månader efter terminsstart och att kriterier och prioriteringar har ändrats efter hand. Det innebär att verksamheterna sitter i en rävsax: antingen låter man bli att göra något – varvid bidraget inte utnyttjas och intentionerna nås inte – eller så gör man något som kanske senare visar sig inte berättiga till bidrag – varvid verksamheten går med underskott.

Statsbidraget för personalförstärkningar inom elevhälsan är ytterligare ett exempel. Bidraget inrättades 2016 med syftet att öka personaltätheten

inom elevhälsan. Satsningen kom igång sent på året och hade då ett lågt utnyttjande som senare ökat. Det har lett till att ansvarig myndighet beslutat prioritera en viss yrkesgrupp i förhållande till vad som utlovades från början och att kommunerna själva får finansiera de andra yrkesgrupperna som anställts.

Sedan 2014 har det funnits ett statsbidrag till lovskola. Syftet har varit att elever som inte uppnått eller riskerar att inte nå kunskapskraven för betyget E ska få ökad möjlighet att nå kraven. Bidraget 2016 uppgick till totalt 150 miljoner kronor. Vi har exempel på kommuner som fick del av bidraget men där bidragsbeloppen minskat kraftigt från ett år till ett annat när fler kommuner har sökt och kriterierna förändrats. Det innebär att kommunen själv får finansiera verksamheten om den ska erbjudas. Från och med hösten 2017 är verksamheten obligatorisk och statsbidraget har lagts in i det generella bidraget.

Sedan hösten 2016 finns det så kallade lärarlönelyftet, som innebär ett statsbidrag för att höja lönerna för särskilt kvalificerade lärare, förskollärare eller fritidspedagoger. Syftet är att öka läraryrkets attraktionskraft och därigenom förbättra resultaten i skolan. Lyftet ska bidra till en långsiktig löneförhöjning, utöver den ordinarie lönerevisionen, för berörda lärare. Bidraget uppgår till 3 miljarder kronor på helårsbasis. Parallellt med lärarlönelyftet finns också sedan 2013 ett statsbidrag till så kallade karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare. Bidraget uppgick 2016 till 1,3 miljarder. Trots det goda syftet med dessa bidrag så har de också orsakat problem för huvudmännen och skolorna. De innebär ett ingrepp i lönebildningen och har lett till parallella processer i kommuner och skolor vid översyn av lärarlönerna.

Ett annat problem är att det inte är uttalat hur länge dessa statsbidrag kommer att finnas kvar – och om de dras in står kommunerna/ huvudmännen kvar med kostnaderna för dessa löneökningar om de beviljats tills vidare. Kommunerna kan också behöva skjuta till egna pengar för ökade pensionskostnader för karriärtjänsterna, som inte kompenseras genom statsbidraget. Det krävs även en omfattande administration kring bidragen. Till exempel måste personnummer och tjänstgöringsgrad redovisas per lärare för att få bidrag, det gör det även svårare att beräkna skolpeng med mera.